

Ξενοφοβία: μια σύγχρονη μορφή ρατσισμού

Ο εικοστός πρώτος αιώνας, αιώνας ταχύτατων αλλαγών και τεχνολογικών επιτευγμάτων θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια περίοδος τραγικών αντιφάσεων. Έτσι ασφαλώς και θα μπορούσε ο σύγχρονος άνθρωπος να υπερηφανεύεται για την πρόοδο του τεχνολογικού πολιτισμού του, αλλά από την άλλη πλευρά θα ένιωθε απογοήτευση αν αναλογιζόταν ότι ακόμη και σήμερα επιβιώνουν απαράδεκτες κοινωνικές συμπεριφορές και νοοτροπίες όπως αυτή του ρατσισμού. Μάλιστα η σύγχρονη μορφή ρατσισμού, η ξενοφοβία, είναι πιο πολύπλοκη καθώς μπορεί να επιλέξει ανάμεσα σε διάφορους τρόπους και μορφές για να δράσει στην

κοινωνία και να οδηγήσει σε ρατσιστικές ενέργειες ενάντια στα θύματά του.

Η Ελλάδα αποτελεί πύλη εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση προσφύγων και μεταναστών και γι' αυτό τον λόγο ο αριθμός τους συνεχώς αυξάνεται. Η χώρα όμως, φάνηκε ανέτοιμη να δεχτεί ένα τόσο μεγάλο μεταναστατευτικό κύμα. Όπως σε πολλές περιοχές της Ελλάδας έτσι και στον τόπο μας δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές. Οι αλλοδαποί συνήθως ζουν σε συγκεκριμένες υποβαθμισμένες περιοχές. Η συγκέντρωση όμως στον ίδιο χώρο ξένων πληθυσμιακών ομάδων με διαφορετική νοοτροπία προκαλεί συγκρούσεις τόσο μεταξύ των ντόπιων και των μεταναστών όσο και μεταξύ των ίδιων των αλλοδαπών.

Οι άθλιες συνθήκες που οι μετανάστες αναγκάζονται να αντιμετωπίζουν καθημερινά ίσως αναγκάζουν ορισμένους να προβούν σε κάποιες αντικοινωνικές συμπεριφορές. Αυτές τις εξαιρέσεις εγκληματικών ενεργειών, συνήθως κλοπών, εκμεταλλεύονται κάποιοι εθνικόφρονες για να κάνουν την προπαγάνδα τους κατά των ξένων, η οποία δυστυχώς βρίσκει πρόσφορο έδαφος. Γι' αυτό ευθύνη φέρει το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη προκαταλήψεων και δεισιδαιμονιών. Η άγνοια μας για τις συνθήκες στις οποίες διαμορφώνουν το ιδεολογικό, πνευματικό και κοινωνικό τους επίπεδο οι αλλοδαποί δεν μας αφήνει το περιθώριο να τους κατανοήσουμε και τους δείξουμε ανεκτικότητα.

Είναι φανερό ότι δεν έχουμε καταφέρει να έρθουμε κοντά με τους μετανάστες. Οι καθημερινές δυσκολίες της ζωής κάνει τους περισσότερους ανθρώπους να κατηγορούν τους άλλους γιατί οτιδήποτε άσχημο τους συμβεί και κυρίως τους ξένους καθώς ο ρατσισμός είναι ενστικτώδης στους ανθρώπους. Συχνά μάλιστα παρατηρούνται οργανωμένες ενέργειες εναντίον των ξένων από τις οποίες πολλές είναι βίαιες. Ξυλοδαρμοί, κάψιμο σημαιών και υβριστικά συνθήματα είναι περιστατικά που καταγράφονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αρκετές φορές βέβαια οι μετανάστες ήδη από την πρώτη στιγμή στην χώρα μας δέχονται την κακοποίηση από τις αστυνομικές αρχές αφού τους μεταχειρίζονται ως «λαθραίους» που απειλούν τον τόπο μας.

Στην έκθεσή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας - European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) το 2009 παροτρύνει τις ελληνικές αρχές να διεξάγουν αποτελεσματικές έρευνες για ισχυριζόμενες υποθέσεις φυλετικών διακρίσεων ή κακής συμπεριφοράς με ρατσιστικά κίνητρα από την αστυνομία και να διασφαλίσουν όπως πρέπει ότι οι δράστες αυτών των ενεργειών τιμωρούνται κατάλληλα. Η ECRI συνιστά έντονα στις ελληνικές αρχές να προβλέψουν για τη δημιουργία οργάνου, ανεξάρτητου από τις αστυνομικές και διωκτικές αρχές, στο οποίο θα ανατεθεί η έρευνα των ισχυριζόμενων

υποθέσεων φυλετικών διακρίσεων και κακής συμπεριφοράς με ρατσιστικά κίνητρα από την αστυνομία.(παρ. 178-179)

Βέβαια δεν υπάρχει μόνο η σωματική βία αλλά και η ψυχολογική. Οι αλλοδαποί επέλεξαν την περιοχή μας ως τόπο διαμονής τους και σκοπός τους είναι να αρχίσουν να ενσωματώνονται στην κοινωνία μας. Ωστόσο, έχουν παρατηρηθεί φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού. Συγκεκριμένα, δεν αφήνουμε τους μετανάστες να συμμετέχουν στην λήψη αποφάσεων για τοπικά τουλάχιστον θέματα καθώς θεωρούμε πως δεν έχουν δικαίωμα να εκφέρουν γνώμη για την δική μας περιοχή. Ακόμη και τα μικρά παιδιά προσπαθούμε να κρατήσουμε μακριά από τα δικά μας. Πρόσφατο άλλωστε είναι το περιστατικό με ορισμένους διευθυντές σχολείων να μην επιτρέπουν στους μικρούς μετανάστες να γραφτούν σε αυτά και να ασκούν κάθε νόμιμο και παράνομο μέσο προκειμένου να τα απομακρύνουν.

Γίνεται κατανοητό ότι θα πρέπει γρήγορα να γίνουν οι κατάλληλες αλλαγές ώστε να αντιμετωπιστεί η ξеноφοβία. Σημαντικό ρόλο πρέπει να παίζει ο σημαντικότερος φορέας κοινωνικοποίησης, η οικογένεια. Μέσα σε αυτή όπου διαμορφώνεται ο χαρακτήρας του παιδιού είναι αναγκαίο να του μεταδοθεί η ιδέα της πανανθρώπινης ισότητας. Πρέπει οι νέοι να συνειδητοποιήσουν ότι ο άνθρωπος δεν διακρίνεται σε ανώτερο και κατώτερο ούτε έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις που εξαρτώνται από το χρώμα, τη γλώσσα, την εθνικότητα, τη θρησκεία. Αυτό που πραγματικά έχει σημασία και διαφοροποιεί τους ανθρώπους είναι η συμπεριφορά τους και οι αξίες τους.

Προκειμένου να ξεπεράσουμε τους φόβους μας για τους ξένους θα πρέπει να τους γνωρίσουμε καλύτερα. Στο εγχείρημα αυτό μπορούν να συμβάλλουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ειδικά η τηλεόραση η οποία έχει εισβάλλει στη ζωή μας θα μπορούσε με διάφορες εκπομπές να προβάλλει πολιτισμούς στη σημερινή τους μορφή αλλά και τον τρόπο εξέλιξή τους στο χρόνο. Ήδη τοπικά κανάλια έχουν εντάξει τέτοιου είδους εκπομπές στο πρόγραμμά τους. Έτσι μας παρέχεται η δυνατότητα να εκτιμήσουμε τους ανθρώπους που αντιπροσωπεύουν τους διάφορους πολιτισμούς και γιατί όχι ακόμη και να υιοθετήσουμε αξιολογες συμπεριφορές, ήθη και έθιμα άλλων λαών.

Ως γνωστόν όμως πάντα υπάρχει και η άλλη όψη. Ορισμένοι συμπολίτες μας αναγνωρίζουν τις δυσκολίες που έχουν οι αλλοδαποί και προσπαθούν να βελτιώσουν τη ζωή τους. Αυτονόητες κοινωνικές παροχές που δεν παρέχουν οι υπεύθυνοι που κατέχουν την εξουσία, όπως την μόρφωση των μεταναστών, εθελοντικά οι κάτοικοι της περιοχής μας προσφέρουν την εργασία τους. Συμπαραστάτη έχουν βρει την εκκλησία που χωρίς της εγκαταστάσεις της θα ήταν πολύ δύσκολο να λειτουργήσει η μαθησιακή υποστήριξη. Οι μετανάστες μικροί και μεγάλοι έχουν πρόσβαση σε βιβλία τα οποία είναι απαραίτητα προκειμένου να λάβουν τουλάχιστον την βασική εκπαίδευση αλλά και στην χρήση υπολογιστών έτσι ώστε να έχουν ένα απαραίτητα πλέον εφόδιο για την μετέπειτα ζωή τους.

Αλλά και στον τομέα της υγείας γίνεται μια αξιολογική προσπάθεια ώστε οι αλλοδαποί να έχουν το λιγότερο την στοιχειώδη περίθαλψη. Ειδικότερα, όπως ίσως είναι γνωστό στο τοπικό νοσοκομείο οι εξετάσεις για τους μετανάστες είναι δωρεάν. Σημαντική πρωτοβουλία έχουν αναλάβει και οι ιδιώτες ιατροί. Επισκέπτονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα τις γειτονίες όπου κατοικούν οι μετανάστες και φροντίζουν για την υγεία τους είτε εξετάζοντας τους είτε κάνοντας τα απαραίτητα εμβόλια καθώς σε ορισμένες περιοχές οι συνθήκες είναι τόσο ακατάλληλες που υπάρχουν εστίες μόλυνσης.

Ο ρατσισμός είναι ένα φαινόμενο καταδικαστέο. Εξάλλου, οι Έλληνες έχουν βρεθεί στην δυσάρεστη θέση να μεταναστεύουν κατά το παρελθόν. Σίγουρα κανείς δε θέλει να αφήσει την χώρα του και την οικογένεια του όμως οι περιστάσεις της ζωής όπως πόλεμοι, φυσικές καταστροφές και οικονομική εξαθλίωση αναγκάζουν

ορισμένους να αναζητήσουν ένα καλύτερο μέλλον σε μια ξένη χώρα. Πολλές φορές όμως αυτοί οι άνθρωποι δεν συναντούν τις καλύτερες συνθήκες, αλλά αντιθέτως έχουν να αντιμετωπίσουν μια ιδιαίτερα σκληρή εχθρική διάθεση. Υποχρέωσή μας είναι να απαλύνουμε τον πόνο τους και να τους βοηθήσουμε να ενσωματωθούν στην μικρή μας κοινωνία.

Ο καλύτερος τρόπος για να κλείσει αυτό το άρθρο είναι τα λόγια του μικρού μετανάστη Μανώλη Αφολαΐαν από την Νιγηρία, μέσω των οποίων ίσως κατανοήσουμε καλύτερα τι ακριβώς είναι ο ρατσισμός: «Κάποτε πίστευα ότι ο ρατσισμός δεν έχει πρόσωπο και ότι ο καθένας μας έχει υπάρξει ρατσιστής με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, ανάλογα με την περίπτωση. Έχω νιώσει τον ρατσισμό και τη διάκριση από κάποιους Έλληνες που ο φόβος τους για το μέλλον αναζητεί εξιλαστήρια θύματα. Έχω νιώσει τον ρατσισμό και τη διάκριση από Αλβανόφωνους μετανάστες που αρέσκονται να χαβαλεδιάζουν μεταξύ τους κοροϊδεύοντας άλλους αλλοεθνείς σαν μια μορφή εκτόνωσης από την πίεση που οι ίδιοι δέχονται. Έχω ακούσει από φίλους μου για το πόσο σνομπ και ψηλομύτες είναι οι Παριζιάνοι απέναντι σε όποιον δεν μιλάει γαλλικά. Πώς οι Κινέζοι κυριεύουν την αγορά. Έχω πιάσει τον εαυτό μου να βλέπει με καχυποψία Αλγερινούς εξαιτίας κάποιων μεμονωμένων συμβάντων βίας. Έχω νιώσει έντονα τον ρατσισμό και τις διακρίσεις που ο θρησκευτικός κόσμος επιβάλλει θεωρώντας, καθένας ξεχωριστά, τη δική του θρησκεία ως την απόλυτη αλήθεια και των άλλων ως ένα λάθος που πρέπει να διορθωθεί. Έχω νιώσει τον ρατσισμό και τη διάκριση από αναρχικούς όταν, στην προσπάθειά μας για αυτοοργάνωση και επιβίωση μέσω της τέχνης που αγαπάμε, αρνήθηκαν να μας υποστηρίξουν γιατί θεωρούσαν ότι το να ζει κάποιος από την τέχνη του είναι λάθος, δίνοντάς μου να καταλάβω ότι τελικά πρέπει όλοι μας να έχουμε ένα αφεντικό πάνω από το κεφάλι μας κι αυτό που αγαπάμε να μην είναι παρά μονάχα ένα χόμπι. Ο ρατσισμός και οι διακρίσεις ίσως να μην έχουν πρόσωπο. Αν όμως κοιτάξουμε καλύτερα στον καθρέφτη, θα διακρίνουμε στο πρόσωπό μας κάποια σημάδια που αφήνουν ο φόβος, η προκατάληψη και ο δογματισμός.»

Καρακούση Γεωργία